

Лендел Михайло Андрійович
д.е.н., професор, член-кор. НААН України,
зав. кафедрою маркетингу,
Мукачівський державний університет,
Виноградов Юрій Леонідович,
викладач кафедри обліку і аудиту,
Східно-європейський словянський університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

В статті розкрито підходи до аналізу сучасного стану зайнятості сільського населення, окреслено основні проблеми та проаналізовано значення зайнятості у становленні ринково орієнтованої економіки. Викладено погляд авторів на шляхи подолання стану безробіття сільського населення.

Ключові слова: зайнятість населення, рівень зареєстрованого безробіття, трансформація національної економіки, формування ринку праці, агропромисловий комплекс, сільське господарство.

ВСТУП

Постановка проблеми. Трансформація національної економіки та перехід на ринкові відносини мало наслідками різкий спад, а в окремих випадках, навіть згорання виробничих процесів, що зумовило поширення такого явища як безробіття. При цьому особливо небезпечні тенденції намітилися в аграрному секторі економіки. До того ж продукція сільського господарства є основною складовою сировинної бази харчової та переробної промисловості, формує відповідно близько 17% валового внутрішнього продукту і складає майже 60% фонду споживання населення. Сільське господарство сприяє розвитку інших галузей, які поставляють засоби для виробництва сільськогосподарської продукції, споживають її як сировину, а також надають транспортні, торговельні та інші послуги. Аграрному сектору економіки, як іншим галузям, притаманні протиріччя та проблеми багатуокладної економіки. Найгострішою проблемою сучасності є втрата селянином мотивації до суспільної праці, а зубожіння населення, трудова міграція та занепад соціальної інфраструктури зумовили значне зростання безробіття на сільських територіях. Сучасна проблема зайнятості стала предметом підвищеного інтересу вчених і практиків, а необхідність ефективної реалізації потенціалу трудових ресурсів в умовах переходу до ринкових відносин зумовила запровадження комплексних досліджень стану зайнятості, визначення її характеристик та розподілу населення у сферах та галузях багатуокладної економіки. Дослідниками майже усіх напрямків економічної науки досліджуються різні аспекти сучасного стану ринку праці, наголошується на підвищенні ефективності використання трудових ресурсів суспільства та запровадження комплексного і системного управління зайнятістю населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даній проблематиці присвячені праці О. М. Бородині, М. Ф. Кропивко, В. П. Мікловди, М. І. Пітюлича, П. Т. Саблука, В. В. Юрчишина та багатьох інших дослідників.

Постановка завдання. На сьогодні кризовий стан економіки потребує подальшого дослідження

ринку праці, зокрема з урахуванням регіональних відмінностей та ментальності населення. Це більшою мірою стосується вирішенню проблем зайнятості у сільському господарстві регіонів. Теоретична і практична значимість цього питання визначила актуальність, зумовила вибір теми і мету даного дослідження.

Предметом дослідження є зайнятість сільського населення та особливості формування регіонального ринку праці в сільських господарствах. У статті висвітлено загальні проблеми зайнятості сільського населення, проаналізовано стан безробіття, окреслено основні шляхи вирішення проблеми безробіття та сформульовано погляд авторів на особливості формування ринку праці в умовах розвитку ринково-орієнтованого сільського господарства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблеми зайнятості та працевлаштування на селі сьогодні в Україні є одними з найбільш актуальних. Враховуючи значну чисельність сільського населення в Україні особливого значення набуває питання формування ринку праці та забезпечення ефективної зайнятості на сільських територіях. За даними Держкомстату за період з 2008 року по 2012 рік чисельність зайнятого сільського населення зменшилася на 184,9 тис. осіб і становила відповідно 6370,7 тис. осіб. Ситуація на ринку праці у сільській місцевості є напруженою: стан зайнятості не відповідає структурі, притаманній країнам з ринковою економікою.

Останні десятиріччя відзначалися погіршенням демографічного стану в сільській місцевості України, так і в її регіонах, у тому числі і в регіоні Українських Карпат, що негативно позначилося на демографічно-трудоному потенціалі села. В цілому для України характерне зменшення населення, а відповідно і кількісних характеристик демографічно-трудоного потенціалу за рахунок скорочення природного руху, а для Закарпатської області – за рахунок міграційного руху. Вплив цих видів руху на кількісні і якісні показники демографічно-трудоного потенціалу у сільській місцевості доцільно здійснювати на рівні України в цілому та її адміністративно територіальних

одиниць. На фоні нашої країни Закарпатська область виділяється переважанням сільського населення щодо міського, у тому числі і стосовно економічно активного населення – основи демографічно-трудового потенціалу у кількісному вираженні.

Економічно активними вважають осіб, зайнятих економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті), та безробітних. Кількість зазначених категорій та їх характеристики розраховують на

підставі даних вибіркового обстеження населення (домогосподарств) із питань економічної активності, що впроваджені у практику роботи органів державної статистики з 1995 року, відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП). Зазначені вибіркові обстеження проводять за місцем постійного проживання населення та охоплюють осіб віком 15-70 років, щодо яких розраховують оцінки показників економічної активності, зайнятості та безробіття.

Таблиця 1.

Населення за економічною активністю в сільській місцевості України, в тому числі Закарпатської області

Населення за економічною активністю	Україна						Закарпатська область					
	2000	2012	з нього сільське населення				2000	2012	з нього сільське населення			
			2000	у %	2012	у %			2000	у %	2012	у %
Всього населення	49456,1	45372,7	15950,2	32,2	14249,7	31,4	1284,0	1254,4	783,8	61,0	788,0	62,8
у т.ч. у віці 15-70 р.	36402,37	3587,5	11003,6	30,2	9433,3	26,3	920,7	923,3	552,8	60,0	577,2	62,5
<i>з нього</i> економічно активне населення	23127,4	22011,5	6713,6	29,0	6878,6	30,8	580,1	581,4	335,9	57,9	339,4	58,4
працездатного віку	21479,6	20393,5	5983,0	27,8	6125,1	31,2	542,6	548,4	305,5	56,3	320,0	58,4
старше працездатного віку	1647,8	1618,0	730,6	44,3	753,5	46,6	37,5	33,0	30,4	81,1	19,4	58,8
Зайняті	20419,8	20354,3	6255,5	30,6	6370,7	31,3	512,7	530,8	303,1	59,1	309,1	58,2
працездатного віку	18797,3	1836,9	5527,1	29,4	5617,2	30,6	475,7	497,8	272,9	57,4	289,7	58,2
старше працездатного віку	1622,5	1617,4	728,4	44,8	753,5	46,6	37,0	33,0	30,2	81,6	19,4	58,8
Безробітні	2707,6	1657,2	458,1	16,9	507,9	30,6	67,4	50,6	32,8	48,7	30,3	59,9
працездатного віку	2682,3	1656,6	455,9	17,0	507,9	30,6	67,0	50,6	32,6	48,7	30,3	59,9
старше працездатного віку	25,3	0,6	20,2	8,7	-	-	0,4	-	0,2	50,0	-	-
Економічно неактивне населення у віці 15-70 р.	13275,3	12055,3	4290,0	32,3	3282,9	27,2	340,6	341,9	216,9	63,7	237,8	69,6
працездатного віку	7581,9	7540,7	2262,0	29,8	2207,0	29,3	226,7	231,7	149,4	65,9	171,1	73,8
старше працездатного віку	5693,4	4514,6	2027,5	35,6	1074,9	23,8	113,9	110,2	67,5	59,3	66,7	60,5

Джерело: [5, с. 115; 6, с. 342; 3, с. 330; 4, с. 324].

Згідно даних таблиці 1 в Україні продовжується тенденція щодо зменшення чисельності населення як в цілому, так і сільського населення, що негативно впливає на кількісні характеристики трудового потенціалу. Деяко кращою у 2012 році (порівняно з 2000 роком) є ситуація на селі щодо економічно активного населення та зайнятості. За аналізований період кількість економічно активного населення зросла на 165,0 тис., зайнятих на 115,2 тис. осіб, або відповідно на 2,4 та 1,8%. Разом з тим на 10,9% зросла кількість безробітних на сільських територіях, яка в 2012 році становила 507,9 тис. осіб. На 5,7% знизився показник економічно неактивного населення, в основному за рахунок зменшення кількості пенсіонерів.

У Закарпатській області у 2012 році поряд із незначним зростанням на 4,2 тис. чисельності

сільського населення, на 24,4 тис. осіб зросла кількість економічно активного населення на сільських територіях. На 16,8 тис. осіб стало більше зайнятих, що засвідчує потребу суб'єктами господарювання потенціалу осіб працездатного віку. До того ж, збільшення сільського населення у віці 15-70 років не засвідчує зростання кількісних і якісних характеристик трудового потенціалу, оскільки згідно даних таблиці на 21,7 тис. осіб відмічено зростання за рахунок економічно неактивного населення у працездатному віці.

Відомо, що сільські території становлять основу сільського господарства, а сфера прикладання праці і зайнятості трудових ресурсів перебувають в залежності від наявності земельних ресурсів та їх розподілу по землекористувачам. В сільській місцевості України зосереджено понад 41,5 млн. га

сільськогосподарських угідь, з яких 20,6 млн. га складають землі сільськогосподарських підприємств, а 15,8 млн.га – землі громадян [7, с. 146]. Тут налічується 29,3 тис. сіл і селищ сільського типу, де проживають 14,2 млн. жителів, із них 6,1 млн. працездатного віку [7, с. 342].

У Закарпатській області з наявних 451,6 тис. га сільськогосподарських угідь, в сільськогосподарських підприємствах зосереджено 41,4 тис.га, в господарствах населення – 359,9 тис.га, або 79,7% [4, с.102]. У 598 селах і селищах області проживає 788,0 тис.осіб із них – 320,0 тис. працездатного віку [4, с.296, 324].

Як наголошено в розроблених науковцями Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» «Стратегічних напрямках розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» розвиток сільських територій формується під впливом процесів земельної та аграрної реформ, формування ринкових відносин в економіці, хронічної нестачі бюджетних ресурсів, недостатньої дохідності сільськогосподарського виробництва та низького рівня доходів сільського населення, наслідків кризових явищ 90-х років минулого сторіччя та світової фінансової кризи 2008-2010 рр., традиційних особливостей ведення господарства та проживання в сільській місцевості й ін. [8, с. 100].

Безумовно, всі вищевикладені складові розвитку сільських територій мають безпосередній вплив на формування і використання трудового потенціалу аграрних формувань, на зайнятість сільського

населення. До того ж, у 2012 році, у порівнянні – 2008 роком, при зниженні показника кількості економічно активного сільського населення України на 1,2%, показник кількості зайнятого населення знизився на 2,8%, а рівень безробіття на селі (за методологією МОП) зріс на 1,7 пункта [6, с. 368; 7, с. 348]. За аналізований період у Закарпатській області кількість економічно активного населення зменшилася на 22,0 тис.осіб, а зайнятих – на 38,6 тис.осіб, рівень безробіття зріс на 5,1 пункта.

Отже, проблема зайнятості сільського населення в системі сучасних соціальних та економічних проблем займає провідне місце і безпосередньо впливає на формування попиту на робочу силу і на ринок праці в цілому.

Значний вплив на формування і використання трудового потенціалу, зайнятості трудових ресурсів в сільській місцевості мають трансформаційні процеси в аграрній сфері. Відповідно до змін форм власності змінюються й організаційно-економічні та правові форми господарювання і типи аграрних підприємств. На базі реформованих колективних сільськогосподарських підприємств і різних державно-кооперативних об'єднань створено нові формування ринкового типу з приватною формою власності, зокрема приватноорендні підприємства, господарські товариства, сільськогосподарські виробничі кооперативи, фермерські господарства і різні види об'єднань.

Таблиця 2.

Кількість діючих сільськогосподарських підприємств

Регіони Українських Карпат	2000	2005	2010	2012
Закарпатська	651	1604	1759	1698
Івано-Франківська	657	805	767	784
Львівська	965	1725	1490	1450
Чернівецька	487	948	1009	1007
Разом:	2760	5082	5025	4939
Довідково: Україна	20999	57877	56493	55866
Регіони Українських Карпат, % до України	15,5	8,8	8,9	8,8

Джерело: [7]

В регіоні Українських Карпат кількість діючих аграрних підприємств складає 8,9% до всіх підприємств держави, а в Закарпатській області – функціонують 3,0% до аналогічних підприємств України та 34,4% – регіону. Також в області діють незначна частина – 25 утворень приватних підприємств, 7 виробничих кооперативів та 7 державних підприємств. Найбільша частка всіх сільськогосподарських підприємств як в Україні, так і в регіоні, в тому числі і в Закарпатській області, припадає на фермерські господарства (відповідно 72,9; 78,2 і 90,6%).

З утвердженням в аграрному секторі різноукладних виробничих підприємств змінилися місце і форми прикладання праці. Отже, трудовий потенціал і зайнятість сільського населення, за кількісними і якісними характеристиками доцільно досліджувати і за організаційно-правовими формами господарювання.

Слід зазначити, що за роки утвердження незалежності України кількість населення, зайнятого в сільському господарстві, мисливстві, лісовому та рибному господарстві області, різко скоротилося. Зокрема, це помітно за останнє десятиріччя. Якщо в зазначеному виді економічної діяльності у 2003 році було зайнято 230,5 тис. осіб [1, с. 379], то в 2012 році – 131,2 тис. осіб [2, с. 322], або на 99,3 тис. осіб менше. Як засвідчує аналіз, із кількості зайнятого населення області в цілому 37,2 тис. осіб знайшли застосування своєї праці в інших сферах, і зокрема у сфері обслуговування. Порівняно з 2003 роком у 2012 році у сфері торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, діяльність готелів та ресторанів приріст працюючих склав 26,9 тис. осіб, у сфері надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту – 6,2 тис. осіб, у сферах державного управління і охорони здоров'я та

надання соціальної допомоги – 1,6 тис. осіб.

Із числа вищезазначених осіб, згідно показника рівня зайнятості 53,6%, а це 19,9 тис. зайнятих у сферах обслуговування – мешканці сільських територій [4, с. 325]. Тобто, майже 20,0 тис. осіб сільського населення, які раніше працювали в сільськогосподарському виробництві, у 2012 р. зайняті в галузях обслуговування. Безумовно, зміні прикладання праці, їх зайнятості після реформування колективних сільськогосподарських підприємств, передувала

необхідність зміни професійної переорієнтації і опанування новими професіями.

Разом з тим, згідно даних статистики, значна частина вивільнених працівників колишніх колективних сільськогосподарських підприємств знайшла застосування своєї праці у новостворених фермерських господарствах та господарствах населення, нарощуючи виробництво сільськогосподарської продукції (табл. 3).

Таблиця 3.

Кількість виробників сільськогосподарської продукції в Закарпатській області.

Виробники сільськогосподарської продукції	2008	2009	2010	2011	2012	2012, % до:	
						2008	2011
Сільськогосподарські підприємства, од.	1807	1771	1759	1752	1698	94,0	96,9
у т.ч. фермерські господарства, од.	1652	1616	1609	1597	1539	93,1	96,4
Господарства населення, тис. од.	238,2	244,4	244,4	249,0	250,7	105,2	100,7
Власники землі в колективних та індивідуальних садах і городах, тис. осіб	55,1	54,5	53,7	53,7	53,3	96,7	99,3

У 2014 р. 1539 фермерських господарств області господарюють на 11,7 тис.га. сільськогосподарських угідь. Господарства населення (257 тис.), продукують сільськогосподарську продукцію на 359,9 тис.га угідь, що складає 79,7% всіх наявних сільськогосподарських земель.

Вирішенню питань зайнятості сільського населення сприяла і земельна реформа. Відбулися роздержавлення земель, зміна землевласників і форм господарювання, зміна структури земельних і сільськогосподарських угідь. Докорінна перебудова земельних відносин передбачає раціональне використання сільськогосподарських угідь, ведення земельного кадастру, поліпшення родючості ґрунтів та їх захист, інші заходи в процесі соціально-економічної розбудови сільських територій.

Надалі залишається проблемним питання працевлаштування мешканців сільських районів. Рівень оплати праці аграріїв значно нижчий в порівнянні з іншими галузями економіки, і це, наряду з сезонністю, ускладнює доступність до робочого місця, створює непривабливою працю в сільськогосподарських підприємствах. Як і в попередніх роках, майже єдиним місцем прикладання праці для кожного другого селянина залишається неформальний сектор економіки. Дослідники зазначають, що закріплення селян в особистих підсобних домогосподарства є альтернативним місцем працевлаштування та механізмом сприяння

скороченню безробіття. Праця в селянських господарствах закріплює людей на селі, стримує переміщення працівників в інші галузі економіки, забезпечує певний дохід найбільш незахищеним верствам населення та розв'язує низку соціально-економічних проблем [1, с. 216].

Певною мірою погоджуючись, зазначаємо, що підсобні домогосподарства, на нашу думку, не повинні виступати альтернативним місцем прикладання праці селянина та додатковим джерелом постачання сільськогосподарської продукції. Наукові дослідження засвідчують, що ведення особистого господарства не є механізмом ефективного використання трудових ресурсів та не сприяє ефективному функціонуванню національної економіки. Вважаємо, що підсобне господарство селянина, обумовлене національними традиціями та способом життя, практично не взаємодіє з ринком праці та не є відображенням ефективної і раціональної зайнятості населення. Наше бачення значення особистого підсобного господарства підтверджує сучасний стан ринку праці: за даними Державної служби зайнятості України загальна кількість безробітного сільського населення станом на 1 січня 2012 р. склала 521,5 тис. осіб. Названий показник містить динаміку річної плінності, однак у порівнянні з аналогічним показником 2008 року загальна тенденція характеризується зростанням кількості безробітного сільського населення на 123,9 тис. осіб.

Таблиця 4.

Кількість безробітного сільського населення працездатного віку.

Регіон / область	2008		2009		2010		2011		2011/ 2008, у %
	тис. осіб	% *	тис. осіб	% *	тис. осіб	% *	тис. осіб	% *	
Україна	397,6	6,5	502,0	8,2	493,5	8,1	521,5	8,5	131,2
Львівська	40,5	10,0	19,4	4,7	23,6	5,7	25,9	6,2	63,9
Ів.Франківська	22,0	8,8	28,3	11,9	18,1	6,5	18,2	6,1	82,7
Чернівецька	11,0	6,6	25,5	10,2	25,5	10,5	25,3	10,7	230,0
Закарпатська	13,7	4,1	37,2	11,3	26,8	8,3	34,7	11,1	253,0

* - у % до відповідної групи населення.

** (за методологією МОП) [2]

Аналіз статистичних даних свідчить про зростання кількості безробітного сільського населення в Україні. Так у 2011 році у порівнянні 2008 роком зростання склало 123,9 тис.осіб., або 31,2%.

Поглиблений аналіз стану безробіття по областях економічного району Українських Карпат засвідчив неоднозначні тенденції, зокрема:

1. У Львівській області у 2009 році відмічено зменшення кількості сільського безробітного населення на 21,1 тис.осіб. В подальшому кількість сільського безробітного населення зростає. В цілому по області зменшення кількості сільського безробітного населення склало 14,6 тис. осіб.

2. Зменшення кількості сільського безробітного населення в Івано-Франківській області

склало 3,8 тис. осіб.

3. В Закарпатській та Чернівецькій областях у 2011 році у порівнянні з 2008 роком кількість безробітного сільського населення збільшилася більше ніж у два рази, відповідно на 21,0 та 14,3 тис.осіб.

Варто зазначити, що у трьох областях економічного району Українських Карпат, а саме Чернівецькій, Івано-Франківській та Закарпатській, чисельність сільського населення більша, ніж міського. Зокрема в Закарпатській області сільське населення становить 62,8% (2012 р.) від загальної кількості. Вищенаведене свідчить, що в районі Українських Карпат саме сільське населення найбільш залежне від наслідків економічних реформ.

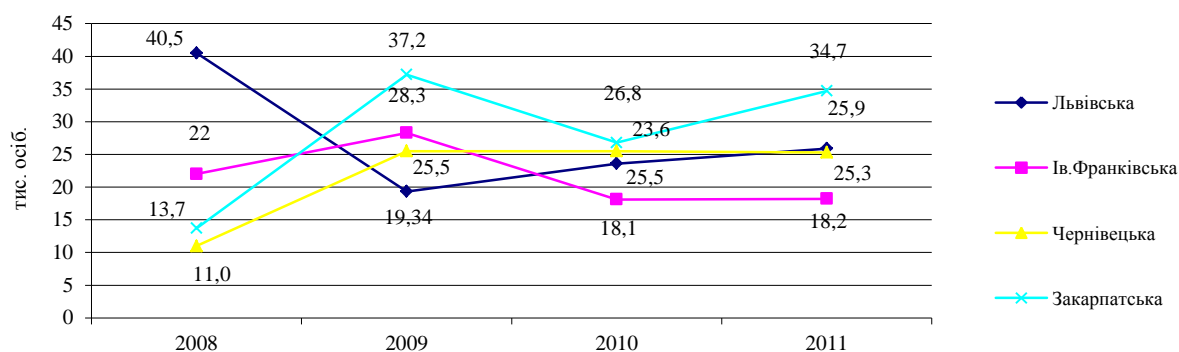

Рис. 1. Кількість безробітного сільського населення працездатного віку

Економічне зростання останніх років створює передумови для покращення стану зайнятості сільського населення. Однак об'єктивні причини нерівномірності виходу з кризи різних сфер економіки, промисловості та аграрної галузі створюють неминучі диспропорції ринку праці та різнонаправленість розвитку окремих його сегментів. У поєднанні з прорахунками реформування це зумовлює значний рівень вимушеної неповної зайнятості сільського населення. Серед найгостріших проблем на селі є: відсутність мотивації до праці, зубожіння, трудова міграція, безробіття та занепад соціальної інфраструктури.

Заслуговує на особливу увагу явище саме українського безробіття. Сучасний стан економіки України свідчить, що на відміну від розвинених країн, у нас інша природа безробіття: вона виникла не на фоні перевиробництва, а навпаки – при масовому дефіциті. Найбільш працівники аграрного сектору залишаються без роботи через скорочення обсягів виробництва в зв'язку з підняттям цін на паливно-мастильні матеріали та енергоносії, з недопоставками сировини та комплектуючих виробів, порушенням договірних зобов'язань та розривом виробничих зв'язків і, як наслідок, ліквідації нерентабельних підприємств. При цьому, термін «нерентабельні сільськогосподарські підприємства» не в повній мірі відповідає змістовному значенню, тому що майже уся продукція сільського господарства є не «еластичною» за попитом по своїй природі і відповідно ціни на неї регулюються державою, на відміну від вільних цін на сировину, енергоносії, обладнання тощо. На

скорочення зайнятості на селі також вплинуло реформування форм власності, скорочення бюджетних установ та організацій, конверсія оборонної промисловості тощо. Таким чином, протягом останніх років на стан ринку праці на сільських територіях впливали комплексні чинники, які призвели до різкого спаду агропромислового виробництва та, як наслідок, обмеження розвитку соціально-культурних галузей, зростання прихованого безробіття і вивільнення кадрів. Загострення ситуації на сільському ринку праці актуалізує вирішення питань зайнятості на селі, яка сьогодні є характерною проблемою для всіх регіонів і, зокрема, в Закарпатті, адже саме тут маємо одну з найвищих щільностей сільського населення та просторову обмеженість.

Оскільки метою стратегії розвитку сільських територій України є формування соціально орієнтованої економіки, вирівнювання пропорцій економічного і соціального розвитку сільських територій, зосередженого на інтересах громади села, її кожного селянина, створення у сільських поселеннях належних умов праці та проживання., одними із стратегічних цілей розвитку сільських територій з урахуванням визначеної мети є покращення демографічної ситуації на селі та підвищення ефективності використання трудового ресурсу, рівня життя та соціального захисту населення.

Основними індикаторами розвитку є:

- підвищення сумарного коефіцієнта народжуваності у сільській місцевості та зниження коефіцієнта смертності сільського населення до

відповідного показника у міських поселеннях – 13,7 осіб на 1000 жителів.

- зменшення природного убутку сільського населення по-1 рівняно з містом у 2,4 раза та підвищення шлюбноності у сільській місцевості до відповідного показника у міських поселеннях – 7,6 шлюбів із розрахунку на 1000 жителів.

- зменшення розриву між очікуваною тривалістю життя чоловіків і жінок у сільській місцевості на 5 років та її підвищення до європейського рівня.

- досягнення щорічного зростання продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах на 5-6 %.

- збільшення кількості робочих місць у сільськогосподарських підприємствах не менше, ніж до 1 млн працівників у 2020 році.

- збільшення частки оплати праці в доданій вартості до 40 %.

- підвищення рівня оплати праці в сільському господарстві до середнього по економіці країни.

- підвищення доходів від оплати праці, грошових і загальних доходів домогосподарств у сільській місцевості до рівня не нижче 80% від середнього їх рівня.

- підвищення доходів від продажу сільськогосподарської продукції до 20-30 % у загальних доходах домогосподарств у сільській місцевості [8, с. 102].

Для вирішення даної проблеми, наряду із стимулюванням низки заходів щодо формування нових аграрних відносин на селі, потрібно створення неординарного підходу до праці аграріїв. Насамперед потрібно змінити суспільну думку щодо престижності аграрної праці. Саме впевненість селян у тому, що продукція їх праці буде затребувана та забезпечена належною грошовою винагородою, сприятиме підвищенню зайнятості сільського населення та прискорить формування ефективного ринку праці в усіх галузях сільського господарства і сферах АПК.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Саморозвиток і адаптація ринку праці до сучасної економічної ситуації створили в Україні досить суперечливий вузол соціально-трудова відносин, який характеризується зростанням обсягів як відкритого, так і прихованого безробіття серед сільського населення. Існуюча структура зайнятості сільського населення сьогодні є нерациональною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Копитко В. І. Реформування та регулювання економіки регіонального агропромислового комплексу / В.І. Копитко. – ЛДАУ. – Львів 2005. – 532 с.
2. Ринок праці: Економічна активність населення за статтю та місцем проживання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Статистичний щорічник Закарпаття'2000 / Закарпатське обласне управління статистики; за ред. І. В. Ільтя. – Ужгород, 2001. – 448 с.
4. Статистичний щорічник Закарпаття за 2012 рік/ Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород, 2013. – 511 с.

Проблема вирішується несистемно, зокрема, запровадженням компенсаційного механізму сприяння зайнятості населення на селі шляхом розвитку зайнятості в особистих домогосподарствах населення. Водночас зростання товарного сільськогосподарського виробництва в цих господарствах не сприяє технологічному та інноваційному розвитку аграрного сектора в цілому. З метою подолання регіональних диспропорцій на ринку праці та забезпечення відновлення аграрного сектору економіки, доцільно запровадити наступну систему заходів:

- створення на селі розгалуженої мережі суб'єктів сервісного обслуговування, заготівель, оптової торгівлі, стимулювання розвитку кооперації сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності і господарювання;

- стимулювання розвитку на селі підприємництва та малого бізнесу;

- розробити низку заходів щодо підняття престижу професій аграрної спрямованості;

- забезпечення реалізації механізмів щодо працевлаштування випускників навчальних закладів, передбачених Законом України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю».

- удосконалення механізму формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців на основі даних про стан регіональних ринків праці;

- запровадження системної взаємодії роботодавців і професійно-технічних навчальних закладів щодо вивчення пріоритетних напрямків освіти;

- продовжити дослідження та розробку заходів щодо подолання демографічної кризи;

- розробити низку заходів щодо захисту аграрного ринку праці від наслідків коливання на інших ринках шляхом створення механізму взаємоузгодження цінкових чинників.

При цьому врахувати, що втручання держави в трудові відносини має бути виваженим і програмно-плановим, ґрунтуватися на наукових прогнозах і довгостроковій політиці з урахуванням загальноекономічної кон'юнктури. З огляду на соціальну важливість стану ринку праці аграрного сектору економіки потребує постійного моніторингу, розробки та впровадження дієвих заходів щодо практичного втілення напрацьованих на загальнодержавному та регіональному рівні.

5. Статистичний щорічник України за 2000 рік / Державний комітет статистики України; за ред. О. Г. Осауленка. – К.: Техніка, 2001. – 598 с.
6. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К., 2009. – 568 с.
7. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України; за ред. О. Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2013. – 551 с.
8. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / За ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Мессель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.

Лендел Михаил Андреевич, Виноградов Юрий Леонидович
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ

В статье раскрыты подходы к анализу современного состояния занятости сельского населения, обозначены основные проблемы и проанализировано значение занятости в становлении рыночно ориентированной экономики. Изложен взгляд авторов на пути преодоления состояния безработицы сельского населения.

Ключевые слова: занятость населения, уровень зарегистрированной безработицы, трансформация национальной экономики, формирование рынка труда, агропромышленный комплекс, сельское хозяйство.

M. Lendjel, Yu. Vynogradov
CURRENT PROBLEMS IN RURAL EMPLOYMENT

The article deals with the approaches to the analysis of the current state of rural employment; outlined the main issues have been outlined and the value of employment in the establishment of a market-oriented economy has been analyzes. The views of authors on ways to overcome the state of unemployment in rural areas have been suggested.

Key words: employment, unemployment rate, the transformation of the national economy, the formation of the labor market, agroindustrial complex, agriculture.

Одержано: 03.06.2014 р.

УДК 94 (477) 092

Малець Олександр Омелянович,
*к.і.н., доцент кафедри суспільних дисциплін,
Мукачівський державний університет*

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті йдеться про створення сприятливих правових умов для гармонізації міжнаціональних і між конфесійних відносин в усіх сферах життєдіяльності краю; про сучасні методи оволодіння цінностями юриспруденції і народознавства, активізації їх юридичного самопізнання, самоутвердження, самовдосконалення, самовизначення у професійній і життєвій практиці, розвиток їх правової активності і громадянської відповідальності.

Ключові слова: гармонізація, право, юрист, юридична деонтологія, юриспруденція, конфесія, методи, педагогіка, народознавство.

ВСТУП

Постановка проблеми. Головним результатом сталого економічного розвитку краю, побудови соціально орієнтованої ринкової економіки області має стати повноцінна і здорова людина, поліпшення її життя, реалізація державно-правових заходів по забезпеченню правового захисту населення, охорони здоров'я, освіти і науки, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту, створення сприятливих юридичних умов для гармонізації міжнаціональних і міжконфесійних відносин в усіх сферах життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні питання з даної проблематики висвітлювались у працях Архангельського С. І., Бурина М. С., Воробйової Т. О., Галана А. І., Киричук А. В., Кларіна А. В., Клементьєва Є. Д., Мединського Є. Н., Сластьоніна В. А. В їх дослідженнях різноманітні поглядів на дефініцію та сутність формування особистості при викладанні правових дисциплін трактується по-різному. Так, Мединський Є. Н. вважає, що основною роботою є стимулювання інтересу предмета, котрий вивчається, розвиток мовленнєвої діяльності в контексті юридичної деонтології, формування професійного спрямування, забезпечення